

Centre for
Economic
Recovery

Gradus
Research
Company

МІГРАЦІЯ ТА СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ НАСТРОЇ ПІД ЧАС ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ РОСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ – друга хвиля дослідження

Аналітичний звіт

Червень 2022

*«Публікація підготовлена за фінансової підтримки Європейського Союзу. Її зміст є виключною відповідальністю Центру економічного відновлення, НДО та Gradus Research і не обов'язково відображає позицію Європейського Союзу».

MOVING FORWARD
TOGETHER

Centre for
Economic
Recovery

 Gradus Research
Company

Advanter

Метод збору інформації: самозаповнення анкет у мобільному додатку.

Цільова група дослідження: чоловіки та жінки віком від 18 до 60 років, що на момент початку війни проживали до війни в містах з населенням 50 тис. жителів та більше.

Кількість результативних інтерв'ю:
I хвиля – 2083,
II хвиля – 2045.

Період опитування:
I хвиля – 20-22 травня,
II хвиля – 3-6 червня.

ВИСНОВКИ (1/2)

Дії українців* під час повномасштабної війни

- **Міграційний статус українців* у другій хвилі залишився без змін:** 64% опитаних залишаються на місцях свого постійного проживання (частіше це мешканці Західного та Центрального регіонів – 80% та 79%), решта (36%) аудиторії – змінювала своє постійне місце проживання. Серед тих, хто мігрували, 13% вже повернулися додому (частіше це кияни та мешканці Півночі – 23% та 25%), а 23% – продовжують перебувати далеко від дому (більшою мірою це мешканці Сходу – 59%).
- Порівняно з першою хвилею, значущо зменшилась частка осіб, які залишилися в Україні та у разі загострення ситуації мають бажання **переміститися за кордон** (з 12% до 10%), тоді як частка тих, хто **бажає залишитися на своєму поточному місці перебування чи переїхати в межах України** залишилася без суттєвих змін – 56% та 21% відповідно.
- Без змін також залишився розподіл відповідей щодо **можливості переміщення у разі загострення ситуації:** 46% респондентів декларують відсутність можливості змінити своє місце перебування і стільки ж (47%) її мають (з них 29% – в межах країни, а 18% – за кордон).
- Серед осіб, які **наразі перебувають за кордоном**, суттєво зросла у другій хвилі частка тих, хто **не визначився із власним бажанням щодо повернення додому** (з 11% до 25%). Без значущих змін залишилася частка тих, хто визначився зі своїм бажанням: 65% **прагнуть повернутися додому за першої можливості**, а 8% – **хочуть залишитися жити в іншій країні**. Також без значущих відмінностей залишився розподіл відповідей щодо можливості залишитися проживати за кордоном: 58% мають подібну можливість, тоді як 24% її не мають та будуть повертатися додому за першої ж нагоди.
- Показники **бажання внутрішніх мігрантів повернутися додому** як тільки там стане безпечно у другій хвилі не змінилися: 80% з них прагнуть повернутися додому, а 11% – залишитися на новому місці. Також без змін залишився розподіл можливості проживати на новому місці: 40% мають подібну можливість, тоді як 48% її не мають.

ВИСНОВКИ (2/2)

Вплив повномасштабної війни на життя українців*

- **Гроші та доступ до роботи** залишаються найбільш **важливими речами**, які наразі **потребують українці*** – це зазначили 65% та 38% респондентів відповідно. У другій хвилі зафіксовано зменшення задекларованих потреб серед міграційних та регіональних груп. Зокрема, ті, хто залишилися вдома, стали рідше відзначати потребу у грошах (показник зменшився з 68% до 64%), внутрішні мігранти стали рідше декларувати потребу у доступі до медичного обслуговування (з 21% до 8%), а зовнішні мігранти – у житлі (з 30% до 19%).
- Рівень **фізичного здоров'я** українців* **залишається переважно на невисокому рівні**: відсутність проблем зі здоров'ям декларує 41% аудиторії. Водночас покращилась оцінка ментального здоров'я, порівняно з першою хвилею: значущо зросла частка тих, хто зазначає про відсутність будь-яких проблем (з 38% до 41%).
- Значущо зменшилася частка українців*, які не отримували **гуманітарну допомогу від української держави** (з 71% до 68%), тоді як частка тих, хто її отримував, у другій хвилі становить 29%. Найбільш розповсюдженими формами допомоги, яку отримували люди, залишаються гроші (72%) та продукти харчування (43%). Оцінка достатності допомоги залишається без суттєвих змін: 43% вважають її достатньою, а 50% – недостатньою.
- На рівні тенденції зростає обсяг **отримання гуманітарної допомоги від держави, куди виїхали зовнішні мігранти**, – з 54% до 60%. Форма отримуваної допомоги також залишилася без змін: переважно це їжа, гроші, засоби гігієни, одяг, а також тимчасове житло. Також на рівні тенденції зросла оцінка цієї допомоги як достатньої – з 75% до 83%.

Сприйняття повномасштабної війни з Росією

- **Оцінка ефективності української влади у ситуації повномасштабної війни залишається високою**. Водночас є негативна динаміка у оцінці дій влади від початку повномасштабного вторгнення загалом, а також щодо військового захисту та допомоги громадянам, що втратили житло. Оцінка економічного регулювання та допомоги громадянам, що втратили роботу, залишається без змін – допомога громадянам (як тим, що втратили житло, так і тим, що втратили роботу) залишається найбільш «проблемною» зоною діяльності української влади – лише близько третини оцінює дії влади у цій сфері як ефективні.
- **Непохитно високою залишається довіра до Збройних Сил та Президента України** – їм довіряють 63% і 48% українців* відповідно. Зростає довіра до благодійних організацій. Найнижчий рівень довіри українці* висловлюють до фінансових установ, таких як Національний банк України, Міністерство фінансів України та Державна податкова служба, а також до судової та митної системи.

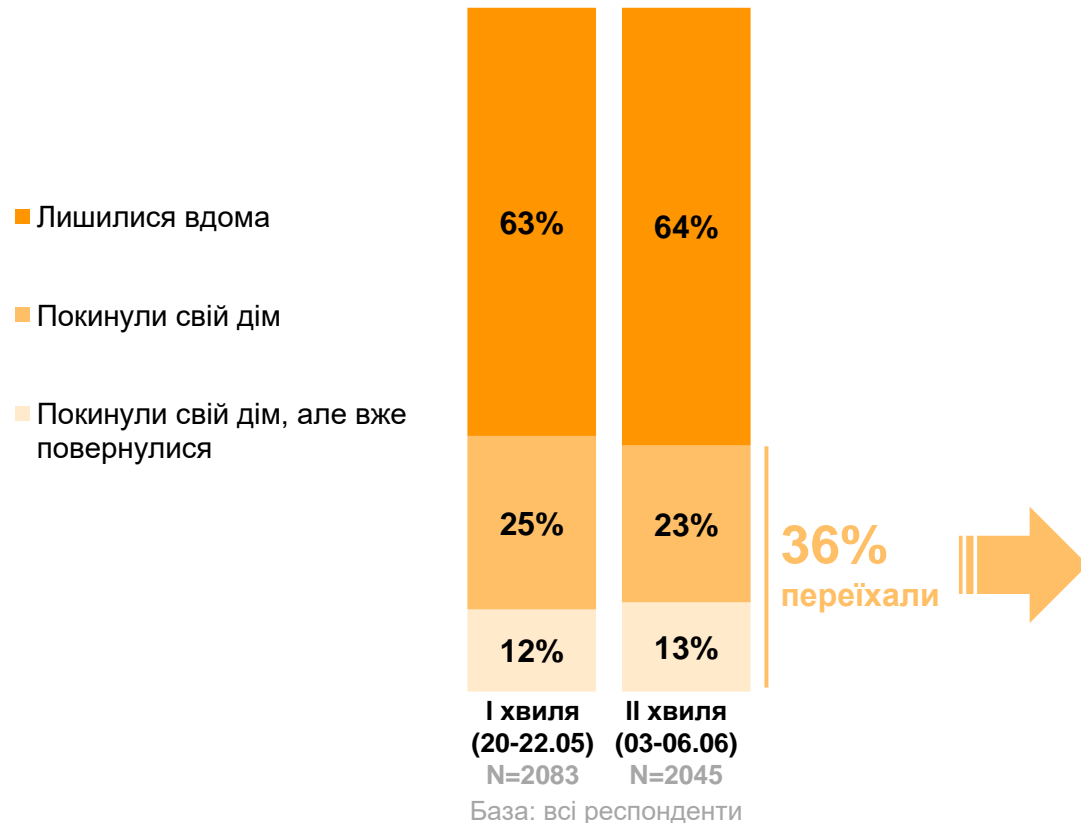
ДІЇ УКРАЇНЦІВ* ПІД ЧАС ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ

*Українці – жителі міст 50 тис+ віком 18-60 років, які користуються смартфонами

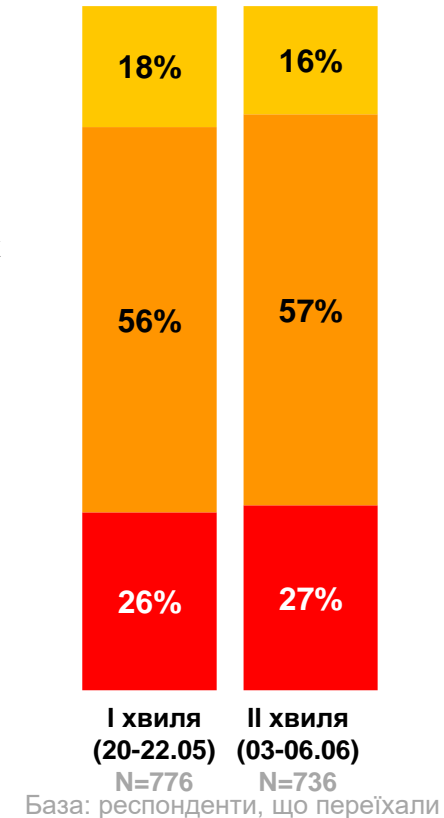
ПЕРЕМІЩЕННЯ УКРАЇНЦІВ* ЧЕРЕЗ ПОВНОМАСШТАБНУ ВІЙНУ

Ситуація з міграцією у другій хвилі залишається без змін – переважна більшість (64%) українців* залишилися на своєму постійному місці проживання з початку повномасштабної війни Росії з Україною; решта респондентів змінювала своє місце проживання – 36%, з яких 13% вже повернулися додому. Найчастіше респонденти виїжджали до інших областей у межах України (57%) або за кордон (27%); менше чверті (16%) опитаних мігрувало в межах своєї області.

Переміщення українців* через війну

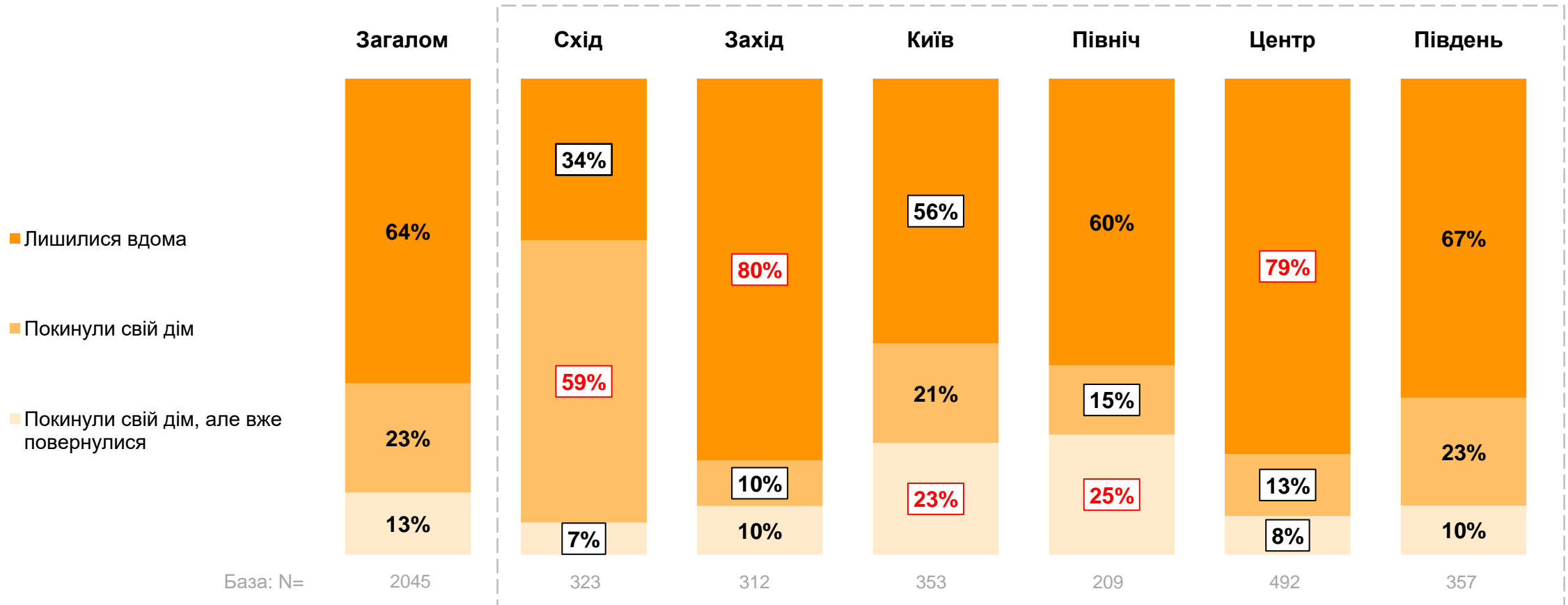
Напрямок переміщення

*Українці – жителі міст 50 тис+ віком 18-60 років, які користуються смартфонами
Яка з наведених нижче фраз найкраще відображає Ваші дії в ситуації війни Росії проти України:
В якому напрямку Ви були змушені переїхати:

ПЕРЕМІЩЕННЯ УКРАЇНЦІВ* ЧЕРЕЗ ПОВНОМАСШТАБНУ ВІЙНУ у регіональному розрізі

Значущих відмінностей у регіональному розрізі між хвилями не зафіксовано. Частіше свої домівки покидали мешканці Східного регіону, тоді як мешканці Західного та Центрального регіонів, навпаки, залишалися на своєму постійному місці проживання. Почали повертатися додому кияни та мешканці Північного регіону.

*Українці – жителі міст 50 тис+ віком 18-60 років, які користуються смартфонами
База: всі респонденти
Яка з наведених нижче фраз найкраще відображає Ваші дії в ситуації війни Росії проти України:

↑ ↓ Статистично значущі відмінності **вище / нижче** для групи, порівняно з вибіркою загалом

↑ ↓ Статистично значущо **більше / менше**, порівняно з попереднім періодом дослідження

РЕЛОКАЦІЯ У РАЗІ ЗАГОСТРЕННЯ СИТУАЦІЇ. БАЖАННЯ ТА МОЖЛИВОСТІ

Порівняно з попередньою хвилею зменшилась частка респондентів, що залишилися в Україні та хочуть переїхати за кордон у разі загострення ситуації, – з 12% до 10%. Водночас без змін залишилась частка тих, хто бажає залишатися на своєму поточному місці перебування (56%) або переїхати в межах України, – 21%. Також залишилася без змін задекларована можливість переміщення у разі загострення ситуації: респонденти рівною мірою декларують як наявність можливостей для переїзду, так і їхню відсутність – 47% vs 46%. Серед тих, хто має можливість переїхати, 29% можуть зробити це в межах України, а 18% – переміститися за кордон.

У разі загострення ситуації

хочуть...

Можливості переміщення у разі загострення ситуації

↑ ↓ Статистично значущо **більше / менше**, порівняно з попереднім періодом дослідження

База: респонденти, що залишилися в Україні

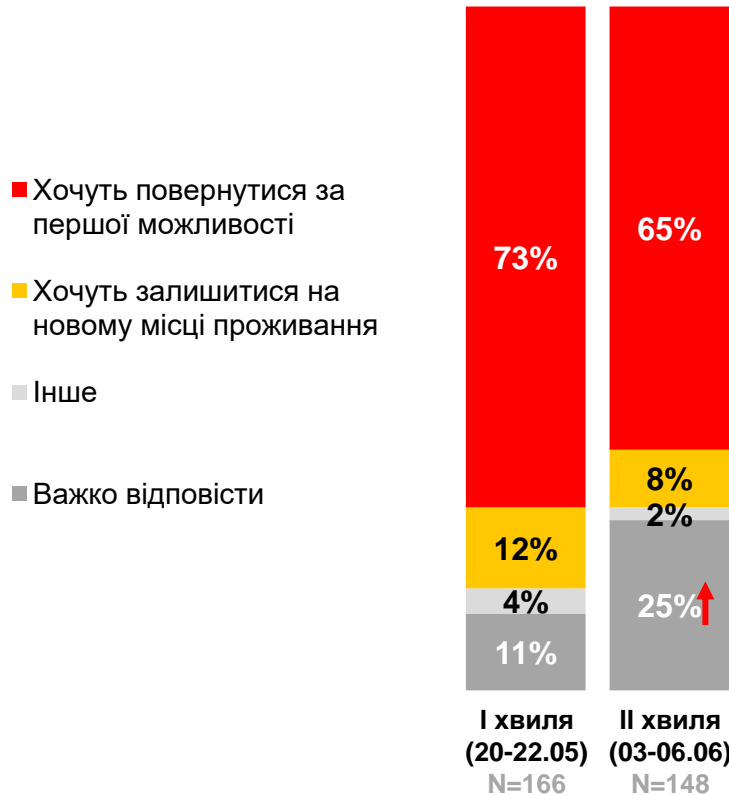
Чи маєте Ви бажання у разі загострення переміститися далі, виїжджати за кордон або залишатися там, де зараз перебуваєте?

Чи маєте Ви можливість у разі загострення переміститися далі, виїжджати за кордон або залишатися там, де зараз перебуваєте?

БАЖАННЯ ЩОДО ПОВЕРНЕННЯ З-ЗА КОРДОНУ ТА МОЖЛИВІСТЬ ТАМ ЗАЛИШИТИСЯ

Порівняно з попередньою хвилею частка тих, хто виїхали за кордон та ще не повернулися в Україну, проте прагнуть повернутися за першої можливості, залишилася без значущих змін та становить 65%. Аналогічна ситуація і для тих, хто прагне залишитися на новому місці проживання – 8%. Значно збільшилась частка тих, хто не визначився із власним бажанням повернутися з-за кордону, – з 11% до 25%. Також без змін залишився розподіл відповідей на питання про можливість залишитися проживати за кордоном: більше половини (57%) респондентів мають подібну можливість, тоді як 24% – зазначають її відсутність.

Бажання щодо повернення з-за кордону

Можливість там залишитися

↑↓ Статистично значущо **більше / менше**, порівняно з попереднім періодом дослідження

БАЖАННЯ ВПО* ЩОДО ПОВЕРНЕННЯ ДОДОМУ & Gradus

МОЖЛИВІСТЬ ЗАЛИШИТИСЯ НА НОВОМУ МІСЦІ

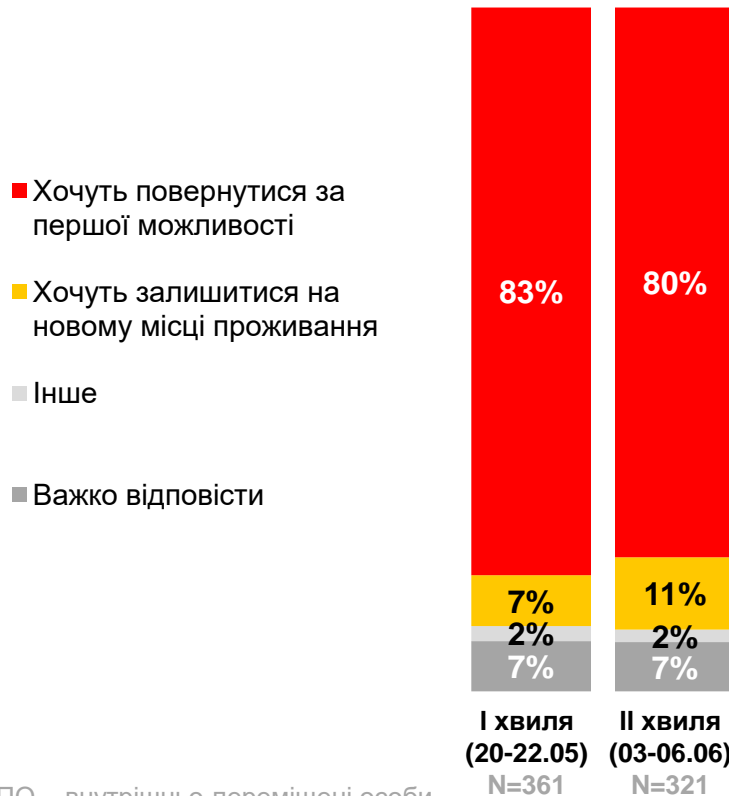
Centre for
Economic
Recovery

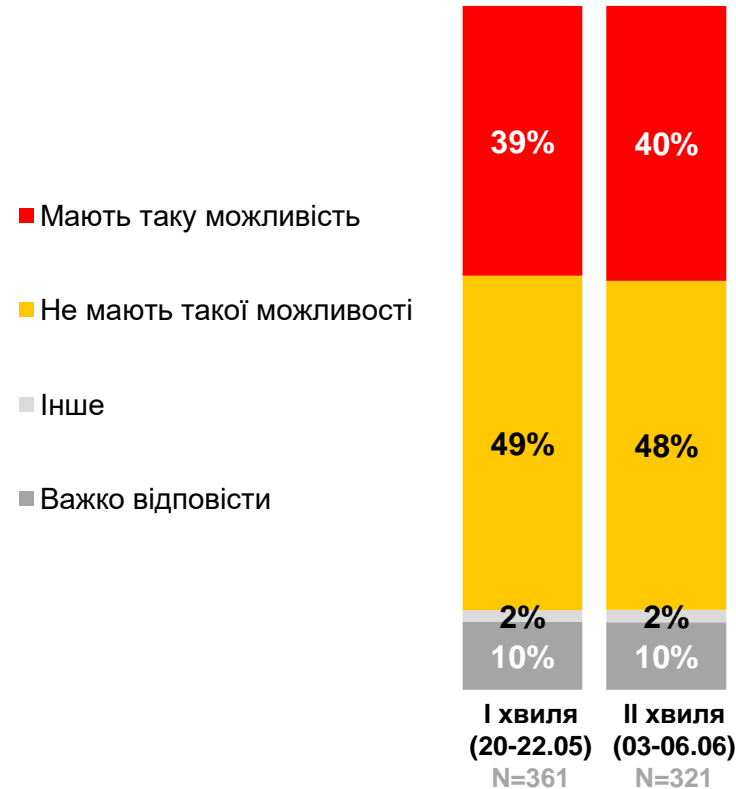
Advanter

Розподіл відповідей ВПО* на питання про бажання повернутися додому у другій хвилі не змінився: переважна більшість (80%) респондентів хочуть повернутися додому за першої ж можливості у разі припинення там бойових дій, тоді як 11% прагнуть залишитися на новому місці. Також без змін залишилася декларація можливості залишитися проживати на новому місці: 40% мають подібну можливість, тоді як 48% її не мають.

Бажання щодо повернення додому

Можливість залишитися на новому місці

*ВПО – внутрішньо переміщені особи

База: респонденти, що переїхали у межах України і ще не повернулися

Чи маєте Ви бажання повернутися на своє постійне місце проживання у разі припинення там бойових дій?

Чи маєте Ви можливість залишитися проживати на своєму новому місці проживання у разі припинення бойових дій на Вашому постійному місці проживання?

ВПЛИВ ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ НА ЖИТТЯ УКРАЇНЦІВ*

*Українці – жителі міст 50 тис+ віком 18-60 років, які користуються смартфонами

НАЙБІЛЬШІ ПОТРЕБИ

Гроші та доступ до роботи залишаються тими речами, в яких респонденти наразі відчувають найбільшу потребу, – 65% та 38% відповідно. Водночас опитані стали рідше потребувати доступ до роботи, порівняно з попередньою хвилиною (показник знизився з 44% до 38%); потреби у решті речей залишилися без значущих змін.

↓↑ Статистично значущо **більше / менше**, порівняно з попереднім періодом дослідження

НАЙБІЛЬШІ ПОТРЕБИ

за міграційним статусом

У другій хвилі зафіксовано зменшення частки тих, хто потребує доступу до роботи, серед усіх груп. Серед тих, хто залишився вдома, також зменшилася частка людей, які потребують грошей. Внутрішні мігранти стали рідше потребувати доступу до медичного обслуговування, а зовнішні мігранти – житла.

	Загалом	Залишилися вдома	Переїхали в межах України	Переїхали за кордон
Гроші	65%	64%↓ - 4%	71%	54%
Доступ до роботи	38% ↓ - 6%	33% ↓ - 5%	50% ↓ - 6%	40% ↓ - 13%
Продукти	24%	24%	27%	14%
Безпечне місце проживання	22%	21%	26%	22%
Медикаменти	14%	13%	16%	19%
Доступ до медичного обслуговування	12%	11%	13%↓ - 8%	19%
Можливість виїхати за кордон	12%	12%	14%	6%
Житло	9%	4%	19%	19%↓ - 11%
Доступ до освіти	9%	8%	10%	14%
База: N=	2045	1309	537	199

База: всі респонденти
У чому Ви чи Ваша родина відчуває якнайбільше потреби на сьогодні?

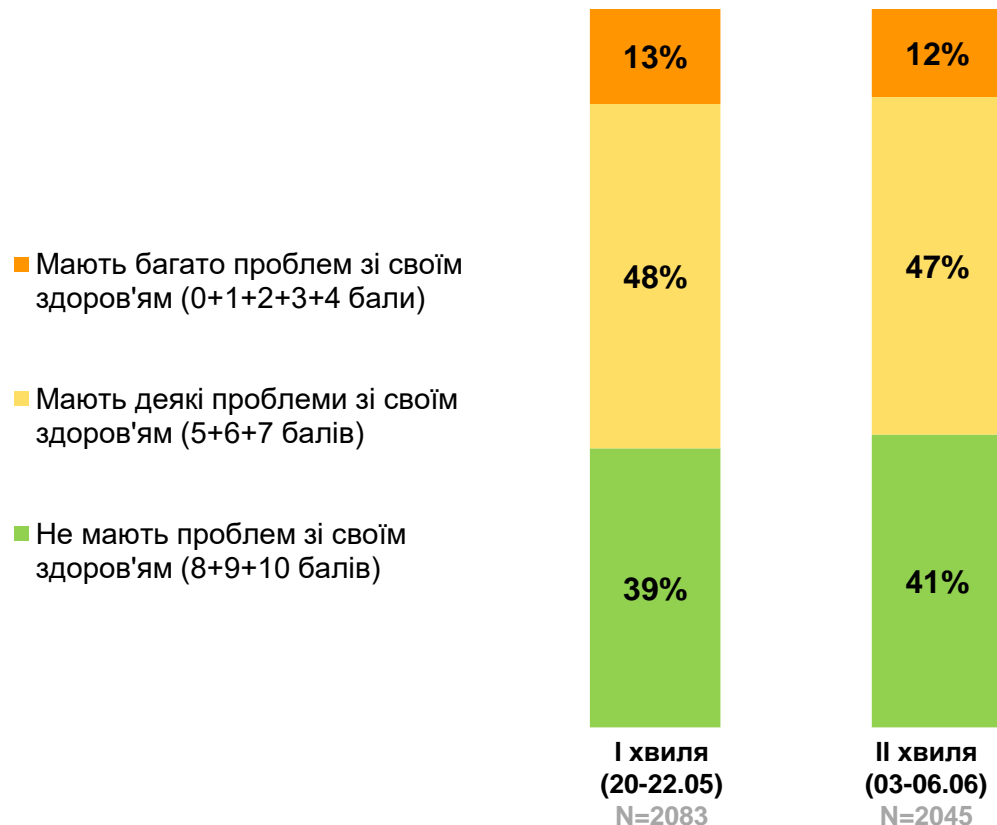
☐ Статистично значущі відмінності **вище** / **нижче** для групи, порівняно з вибіркою загалом

↑↓ Статистично значущо **більше** / **менше**, порівняно 13 з попереднім періодом дослідження

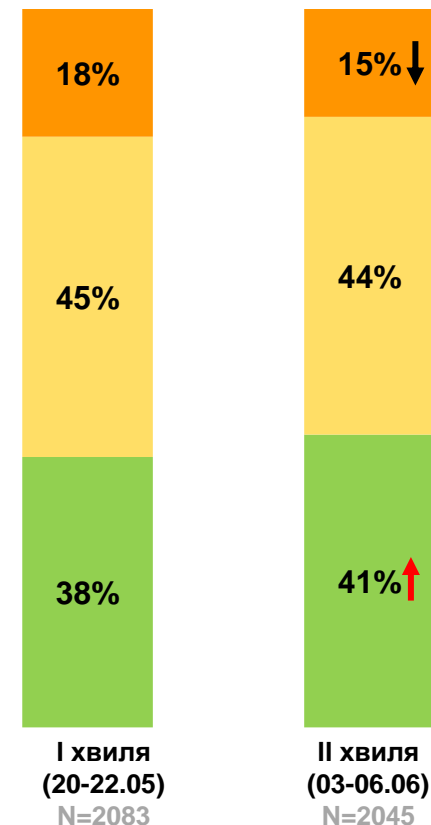
СУБ'ЄКТИВНА ОЦІНКА СТАНУ ЗДОРОВ'Я

Оцінка стану фізичного здоров'я, порівняно з попередньою хвилиною, залишилася без змін: близько половини (47%) опитаних мають певні проблеми, 41% їх не має, а 12% – мають багато проблем (за власною декларацією). Коли йдеться про оцінку стану ментального здоров'я, то у другій хвилі значущо збільшилася частка тих, хто зазначає відсутність будь-яких проблем (з 38% до 41%), та зменшилась частка тих, хто має багато проблем (з 18% до 15%). Певні проблеми з ментальним здоров'ям (за власною оцінкою) залишаються у 44% респондентів.

Стан фізичного здоров'я

Стан ментального здоров'я

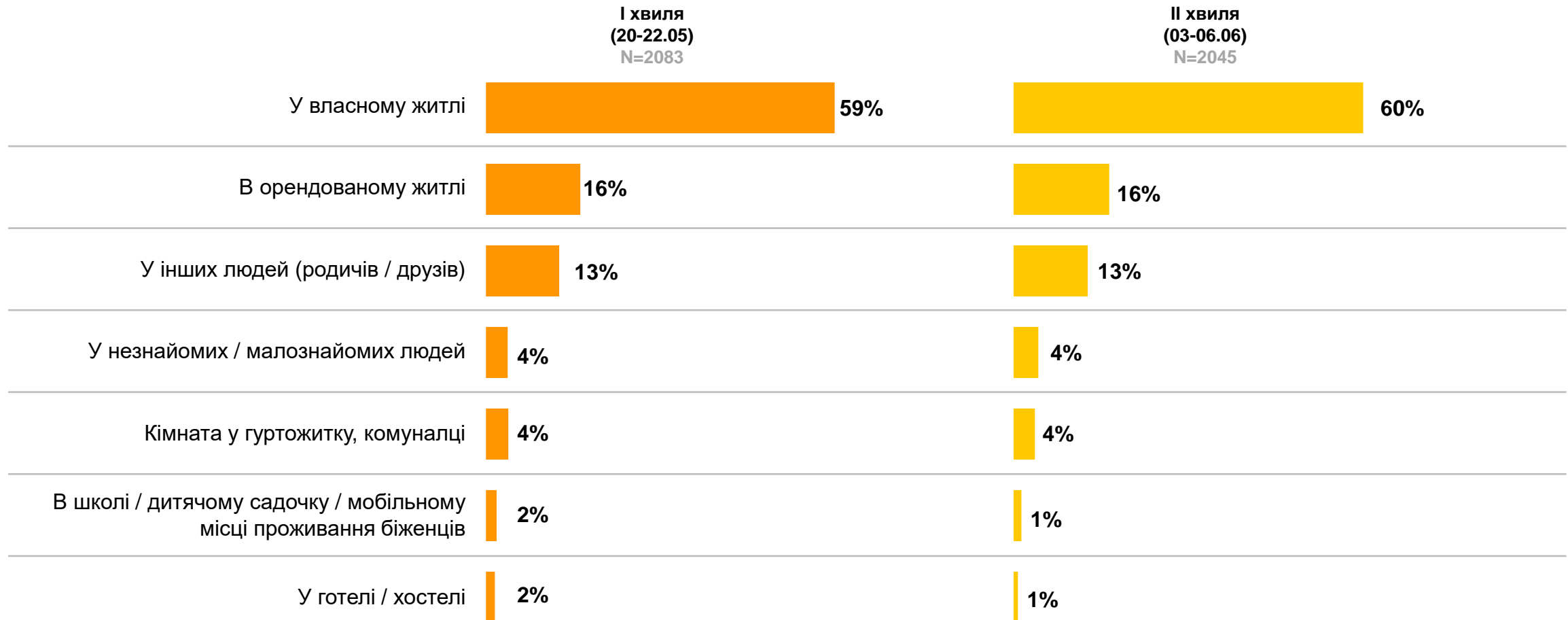
↓↑ Статистично значущо **більше / менше**, порівняно з попереднім періодом дослідження

База: всі респонденти

Оцініть, будь ласка, стан свого фізичного здоров'я. Дайте відповідь за шкалою від 0 до 10, де 0 означає 'з моїм фізичним здоров'ям багато проблем', а 10 - 'з моїм фізичним здоров'ям взагалі немає проблем'. Оцініть, будь ласка, стан свого психічного (ментального) здоров'я. Дайте відповідь за шкалою від 0 до 10, де 0 означає 'з моїм психічним здоров'ям багато проблем', а 10 - 'з моїм психічним здоров'ям взагалі немає проблем'.

ПОТОЧНЕ МІСЦЕ ПРОЖИВАННЯ

Переважна більшість респондентів (60%) продовжує жити у власному житлі. Також в ТОПі місць проживання – орендоване житло (16%) та житло знайомих (13%). Значущих відмінностей порівняно з попередньою хвилиною не виявлено.

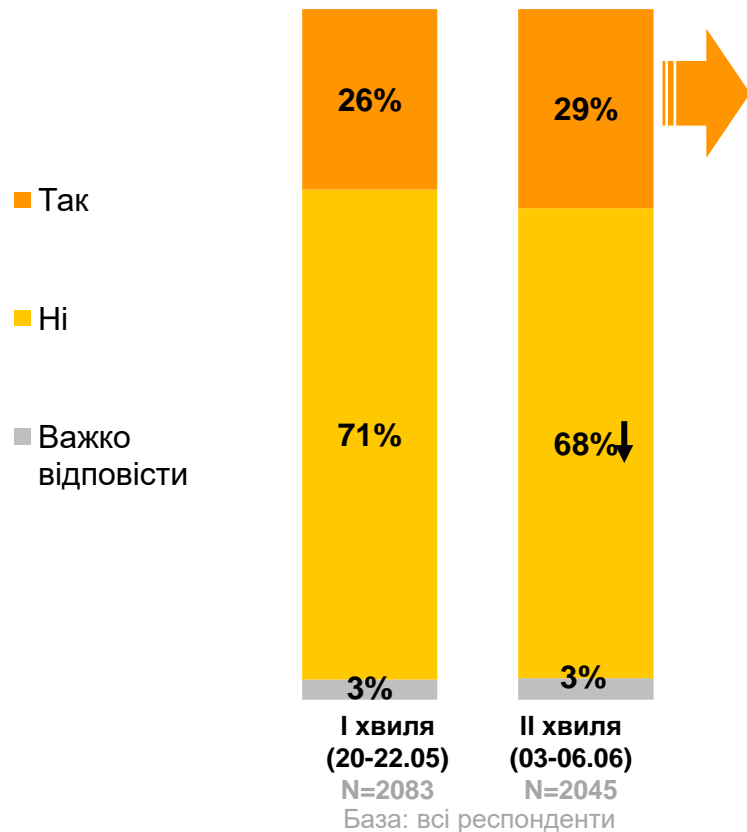

↓↑ Статистично значущо **більше** / **менше**, порівняно з попереднім періодом дослідження

ГУМАНІТАРНА ДОПОМОГА ВІД УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ

Порівняно з попередньою хвилею, значущо зменшилась частка тих, хто не отримував гуманітарну допомогу від української держави (з 71% до 68%), а частка тих, хто її отримує, дещо виросла, однак незначуще (з 26% до 29%). Найбільш розповсюджені форми цієї допомоги - їжа, гроші, засоби гігієни й одяг; тимчасове житло стали значущо рідше отримувати як допомогу, порівняно з попередньою хвилею (з 6% до 4%). Без змін залишилася оцінка достатності гуманітарної допомоги від української держави: 43% - вважають її достатньою, а 50% - недостатньою.

Отримання гуманітарної допомоги

Форма допомоги

Достатність допомоги

Чи отримували Ви чи Ваша родина гуманітарну допомогу від української держави?
Яку гуманітарну допомогу від української держави Ви чи Ваша родина отримали?
Як Ви оцінюєте надану Вам чи Вашій родині гуманітарну допомогу від української держави?

↑↓ Статистично значущо **більше** / **менше**, порівняно з 16 попереднім періодом дослідження

ГУМАНІТАРНА ДОПОМОГА ВІД ІНШИХ ДЕРЖАВ

На рівні тенденції можна зазначити, що у другій хвилі дослідження, порівняно з першою, зросла частка респондентів, що отримували гуманітарну допомогу у закордонній країні, у якій вони проживали через війну (з 54% до 60%), а також зросла частка опитаних, що оцінюють надану їм допомогу від іноземної держави як достатню (з 75% до 83%). Без змін залишився вид отримуваної допомоги – більше половини декларують отримання продуктів харчування, грошей, засобів гігієни, одягу та тимчасового житла.

Отримання гуманітарної допомоги

База: респонденти, що переїхали за кордон

Форма допомоги

База: респонденти, що отримали допомогу від іноземної держави

Достатність допомоги

База: респонденти, що отримали допомогу від іноземної держави, N=109

Чи отримували Ви чи Ваша родина гуманітарну чи фінансову допомогу від держави, де Ви проживаєте зараз? Яку гуманітарну допомогу Ви чи Ваша родина отримали від держави, де Ви проживаєте зараз? Як Ви оцінюєте надану Вам чи Вашій родині допомогу від держави, де Ви проживаєте?

↑↓ Статистично значущо **більше** / **менше**, порівняно з попереднім періодом дослідження

**СПРИЙНЯТТЯ
ПОВНОМАСШТАБНОЇ
ВІЙНИ З РОСІЄЮ**

ЕФЕКТИВНІСТЬ ДІЙ УКРАЇНСЬКОЇ ВЛАДИ...

У другій хвилі зафіксовано значуще падіння оцінки ефективності дій української влади від початку війни загалом, а також у царині військового захисту країни від агресора та допомоги тим, хто втратив майно у наслідок війни. Значущих змін у оцінці дій влади щодо регуляції економіки та допомоги тим, хто втратив роботу та дохід під час війни, немає. Водночас наявна негативна динаміка, коли йдеться про показники для вікових, міграційних та регіональних груп; єдиною ж категорією респондентів, якій притаманно зростання оцінки ефективності, є жителі Півночі: оцінка допомоги безробітним там зросла на 10 в.п. і наразі становить 33%.

Ефективні (дуже + скоріше) Неefективні (дуже + скоріше) Важко відповісти

Категорія	Хвиля	Ефективні (дуже + скоріше)	Неefективні (дуже + скоріше)	Важко відповісти
від початку війни Росії проти України	II хвиля (03-06.06)	64%↓	17%↑	19%
	I хвиля (20-22.05)	68%	14%	19%
в царині військового захисту країни від агресора	II хвиля (03-06.06)	68%↓	14%↑	19%
	I хвиля (20-22.05)	72%	11%	17%
в царині економічного регулювання під час війни	II хвиля (03-06.06)	46%	30%	24%
	I хвиля (20-22.05)	47%	28%	25%
в царині допомоги громадянам України, що втратили майно під час війни	II хвиля (03-06.06)	33%↓	31%	36%
	I хвиля (20-22.05)	38%	29%	33%
в царині допомоги громадянам України, що втратили роботу та дохід під час війни	II хвиля (03-06.06)	30%	44%	25%
	I хвиля (20-22.05)	31%	44%	24%

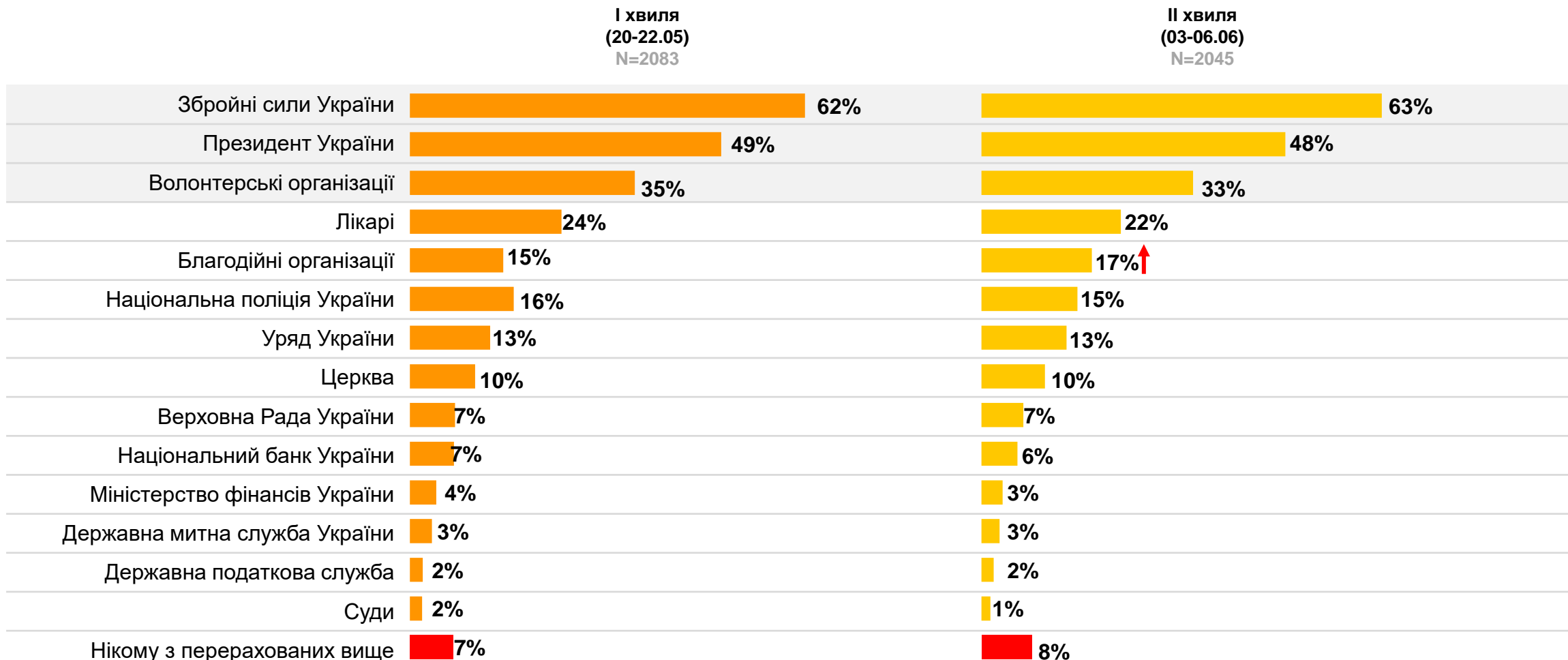
База: всі респонденти; I хвиля - N = 2083, II хвиля - N = 2045

Наскільки ефективними Ви вважаєте дії української влади: від початку війни Росії проти України / в царині військового захисту країни від агресора / в царині економічного регулювання під час війни / в царині допомоги громадянам України, що втратили майно під час війни / в царині допомоги громадянам України, що втратили роботу та дохід під час війни?

↑↓ Статистично значуще **більше** / **менше**, порівняно з попереднім періодом дослідження

ДОВІРА ДО ІНСТИТУЦІЙ

Найбільше українці* довіряють Збройним силам, Президенту та волонтерським організаціям. Порівняно до попередньої хвилі, росте довіра до благодійних організацій.

*Українці – жителі міст 50 тис+ віком 18-60 років, які користуються смартфонами

База: всі респонденти

Кому Ви довіряєте з перелічених нижче державних та громадських інституцій?

↑↓ Статистично значущо **більше** / **менше**, порівняно з ²⁰ попереднім періодом дослідження

СТРУКТУРА ВИБІРКИ

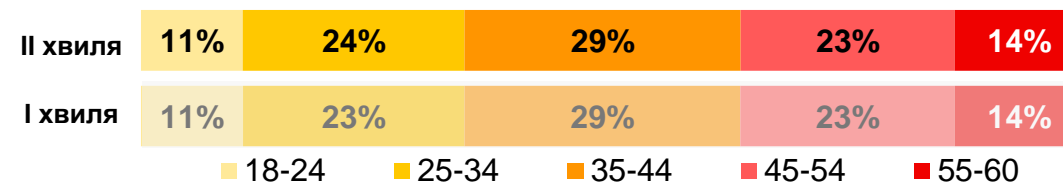

СТРУКТУРА ВИБІРКИ

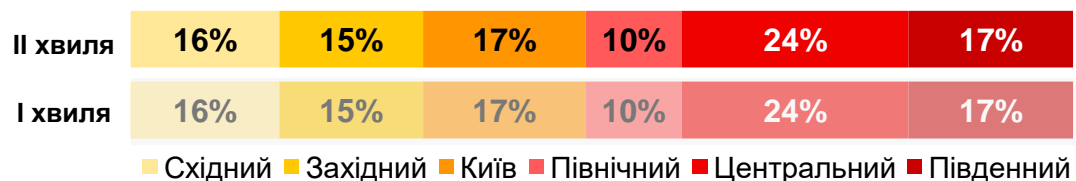
Стать

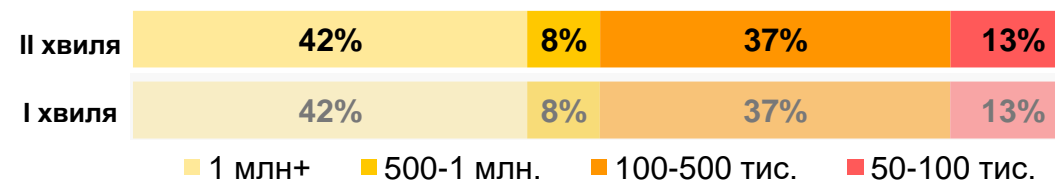
Вік

Регіон (до війни)

Розмір населеного пункту (до війни)

Матеріальний статус

↓↑ Статистично значущо **більше / менше**, порівняно з попереднім періодом дослідження

MOVING FORWARD
TOGETHER

Centre for
Economic
Recovery

Gradus
Research
Company

Advanter

